

«ЗАТВЕРДЖУЮ»:

Перший проректор з науково-педагогічної та наукової роботи
Класичного приватного університету

Ольга МАЩЕНКО
2024 р.

ВИСНОВОК

Класичного приватного університету
щодо дисертаційної роботи **Сінгуцького Олександра Вікторовича**
на тему **«Формування та реалізація державної політики розвитку туризму в
Україні»**,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування

ВИТЯГ

з протоколу №3 від 24 вересня 2024 р. розширеного засідання кафедри публічного
управління та землеустрою Класичного приватного університету

ПРИСУТНІ:

1. Члени кафедри публічного управління та землеустрою: зав. кафедри публічного управління та землеустрою, д.держ.упр., проф. Мордвінов О.Г.; д.держ.упр., проф. Огаренко В.М.; д.держ.упр., проф. Мерзляк А.В.; д.держ.упр., проф. Покатаєв П.С.; д.держ.упр., доц. Кіктенко О.В.; д.держ.упр., проф. Кравченко Т.А.; д.держ.упр., проф. Боклаг В.А.; д.держ.упр., доц. Козарь Т.П., к.т.н., доц. Александрова Н.Б.; к.соц.н., доц. Баршацька Г.Ю., к.держ.упр., доц. Набока К.О.; к.держ.упр., доц. Стрілько Я.С.; к.е.н., доц. Педак І.С.; здобувач Сінгуцький Олександр.

2. Запрошений на розширене засідання кафедри: д.держ.упр., проф. Бікулов Д.Т., завідувач кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Запорізького національного університету.

3. Головуючий на засіданні – д.держ.упр., проф. Мордвінов О.Г., завідувач кафедри публічного управління та землеустрою Класичного приватного університету.

4. Секретар – к.держ.упр., доцент Стрілько Я.С., доцент кафедри публічного управління та землеустрою.

СЛУХАЛИ:

Доповідь про результати завершеної дисертаційної роботи здобувача кафедри публічного управління та землеустрою **Сінгуцького Олександра Вікторовича** на тему **«Формування та реалізація державної політики розвитку туризму в Україні»**, яка представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування.

Тема затверджена на засіданні вченої ради Класичного приватного університету, протокол №5 від 27 грудня 2017 року.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор Боклаг

Валентина Андріївна, Класичний приватний університет, професор кафедри публічного управління та землеустрою.

Здобувачу були поставлені такі запитання:

Д.держ.упр., професор Мерзляк А.В.: Зазначте, яким чином здійснюється процес формування державної політики розвитку туризму в Україні?

Сінгуцький О.В.: Дякую за запитання. Процес формування державної політики реалізується на рівні загальнодержавної економічної політики, а саме шляхом запровадження Стратегічного розвитку туристичної галузі, головним органом державної виконавчої влади Кабінету Міністрів України, за участі департаментів, державних агентств розвитку туризму. Процес реалізації такої політики здійснюється через закони, нормативні акти, постанови, податки, збори, ліцензії, дозволи тощо. На теперішній час, відповідно до Положення про Державне агентство розвитку туризму України, Державне агентство розвитку туризму України (ДАРТ) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Віце-прем'єр-міністра з відновлення України - Міністра розвитку громад, територій та інфраструктури і який реалізує державну політику у сфері туризму та курортів (крім здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туризму та курортів). ДАРТ у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства. Одним із основних завдань ДАРТ є реалізація державної політики у сфері туризму та курортів (крім здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туризму та курортів). Водночас відповідно до пункту 1 Положення про Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 червня 2015 р. № 460 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2022 р. № 1400), Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України (Мінінфраструктури) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Мінінфраструктури є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики, зокрема, у сфері туризму та курортів (крім здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туризму та курортів).

Д.держ.упр., доц. Кіктенко О.В.: Якими законодавчими актами наразі в Україні здійснюється регулювання державної туристичної політики?

Сінгуцький О.В.: Дякую за запитання. В Україні наразі державна туристична політика регулюється рядом законодавчих актів серед яких основне місце займає Закон України «Про туризм» (від 15.09.1995 № 324\95 – ВР), що визначає загальні правові, організаційні та соціально-економічні засади реалізації державної політики України в галузі туризму та спрямований на забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, охорону здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав при здійсненні туристичних подорожей. Він встановлює засади раціонального використання туристичних ресурсів та регулює відносини, пов'язані з організацією і здійсненням туризму на території України.

Крім того, до норм законодавства, що регулюють туристичну діяльність та визначають норми державної політики у туристичній галузі відносяться Закони України серед яких: «Про курорти», «Про музеї та музейну справу», «Про охорону

культурної спадщини», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про державний кордон України», «Про захист прав споживачів», «Про страхування», «Про рекламу», «Про стандартизацію», «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», «Про господарські товариства», «Про єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» та ін. Отже, в цілому можна зазначити, що нормативно-правова основа, яка регулює туристичну діяльність та унормовує її функціонування представляє собою значну кількість норм, впровадження яких впливає на результат діяльності.

Д.держ.упр., професор Покатаєв П.С.: Чи аналізували Ви, яку частину туристична галузь займає у господарському комплексі України і чи відповідає цей показник рекреаційно-туристичному потенціалу країни?

Сінгуцький О.В.: Дякую за запитання. На фоні туристично-рекреаційного потенціалу туристична галузь з 5,7 відсотковим внеском займає, на нашу думку, не відповідну потенціалу частину у структурі ВВП. Проаналізувавши економічні показники розвитку туризму в Україні такі як відсоток надходжень до структури ВВП від туризму, капітальні інвестицій, та показник працюючого населення у туристичній сфері за 2016-2022 роки, можна зазначити невідповідність рекреаційно-туристичного потенціалу сучасним станом у системі господарського комплексу. Туристична галузь потребує значних витрат та повернення вкладеного капіталу упродовж 6-10 років, що у країнах з нестабільною політико-економічною ситуацією без державної політики розвитку якої не можливий, що і відображають проаналізовані дані. Туристична галузь в Україні значно поступається світовому ринку туристичних послуг, свідченням цього є незначні показники в'їзного туризму. Держава має бути локомотивом створюючи умови для залучення інвестицій, конкуренції, впровадженню інформаційних технологій, антикризового управління, стратегічного управління тощо. Туризм розвивається у країнах зі стабільною політико-економічною ситуацією, що на жаль відсутнє у теперішній час військової, політичної, економічної кризи в Україні з анексією рекреаційних зон Азовського узбережжя та блокування Чорного морів.

Д.держ.упр., професор Мордвінов О.Г.: Ви зазначаєте, що основним інструментом щодо розвитку туристичної галузі є розробка та реалізації стратегічного планування. Які труднощі та недоліки Ви вбачаєте в цьому процесі?

Сінгуцький О.В.: Дякую за запитання. Стратегічне планування надає можливість для інвесторів прогнозувати перспективність витраченого капіталу з метою його розширення. Чим більший проміжок часу, реформування різних галузей економіки країни, з урахуванням всіх можливих сценаріїв розвитку, тим більше буде залучення інвестиційного капіталу. Стратегічне планування повинно розділятися на довгострокове, середньострокове, оперативне, для туристичної галузі оберненість капіталу у проміжку часі є середньостроковим від 4 років, що доречно співставити з діяльністю уряду.

Серед недоліків можна визначити відсутність оперативності при плануванні, що надавало б можливість вчасно реагувати на вплив факторів, які мають змогу дестабілізувати середню строковість та довгострокове досягнення поставлених

завдань. В Україні згідно проаналізованих даних стратегічне планування розподіляється на середньострокове та оперативне, що негативно впливає туристичну галузь відсутністю довготривалої стратегії розвитку туризму, що є стимулом для залучення «довгих інвестицій». Також зазначимо відсутність відповідальності за недотримання досягнення поставлених завдань держслужбовцями та відсутність принципу правонаступництва.

Д.держ.упр., професор Боклаг В.А.: Олександрє Вікторовичу, Ви в своєму дослідженні акцентуєте увагу на необхідності створення колегіального органу із залученням представників закладів вищої освіти як елементу громадянського контролю. Які функції та повноваження матиме створений орган?

Сінгуцький О.В.: Дякую за запитання. Запропонований орган повинен бути організованим, діяти та фінансуватись шляхом реалізації запропонованих рекреаційно-туристичних проєктів, розроблених за рахунок співпраці між Державним агентством розвитку туризму та закладами вищої освіти через програму партнерства як пайове розподілення між всіма членами створеної колегії. Голова правління обирається через створену комісію серед членів колегії. Основні функції колегіального органу:

- розроблення концепції розвитку туризму на регіональному рівні з урахуванням рекреаційно-туристичного потенціалу та з урахуванням всіх можливих ризиків;

- контроль за виконанням, розподіленням коштів акумульованих за рахунок програм державно-приватного партнерства;

- поданням пропозиції щодо розвитку туристичних зон;

- контроль за дотриманням екологічної безпеки;

- інвестиційних надходжень та їх розподілення,

- міжрегіонального співробітництва;

- розробка програм територіальній популяризації;

- виявлення та протидія корупції.

Колегія повинна бути закріплена за Державною агенцією розвитку туризму, що дасть змогу скоротити чисельність штату та підвищить ефективність реалізації програм розвитку туризму в Україні.

К.держ.упр., доц. Набока К.О.: Які заходи, на Вашу думку, мають сприяти стабілізації кризової ситуації у туристичній галузі?

Сінгуцький О.В.: Дякую за запитання. Нами запропоновано алгоритм розрахунку туристичного збору відповідно до розміщення туристичного об'єкту. Туристичний збір пропонується впроваджувати шляхом запропонованої нами регресивною шкалою, збільшуючи у рекреаційно-розвинутих туристичних зонах та направляти залучені кошти до розробки та реалізації проєктів формування кластерів та створення спеціальних економічних зон.

Проаналізувавши досвід країн, які за останні 50 років перебували у війні, слід розробити план заходів використовуючи сучасні технології для стабілізації кризової ситуації, яка склалась у туристичній галузі, впровадження веб-турів, організація військового туризму, створення міста пам'ятки, де проводились запеклі бойові дії, створення стабілізаційного фонду за рахунок інших галузей економіки, використання інформаційного простору для популяризації туризму в Україні. Вважаємо, що розроблені нами пропозиції доречно включити до завдань при стратегічному плануванні розвитку туризму в Україні.

Д.держ.упр., професор Кравченко Т.А.: У дослідженні Ви розглядаєте можливість функціонування туристичної галузі за умов військової агресії та пропонуєте заходи щодо стимулювання туристичної сфери. Чи можливо, на Вашу думку, отримати позитивний результат, спираючись на розвиток окремої галузі?

Сінгуцький О.В.: На мою думку туристична галузь є однією з елементів загальноекономічної політики, що має спиратись на Стратегічне планування усього господарського комплексу з елементами стратегічного управління, враховуючи наукові напрацювання та імплементацію економічних циклів Кондратьєва, Кітчина, Жюгляра, Кузнеця як для всієї економіки так і для галузей окремо, адаптувати до кризових умов економічну систему потрібно впроваджуючи інноваційні підходи. Стратегічне планування туристичної діяльності має бути елементом загальнодержавної стратегії розвитку країни.

В обговоренні дисертаційної роботи взяли участь:

Д.держ.упр., доцент, Боклаг В.А (науковий керівник): Можна зазначити, що тема дослідження, яку представлено здобувачем, є актуальною, адже, незважаючи на значні труднощі та тяжкі часи, що переживає галузь, вона потребує напрямів вдосконалення та шляхів розвитку. Світова туристична індустрія дуже чутлива до змін середовища. Тому держава повинна розробляти інструменти, які здатні попереджувати та протидіяти ймовірним негативним наслідкам.

Дисертантом узагальнено теоретико-методичні основи щодо формування систем державного управління туристичної сфери та визначено поняття “державного управління туристичною галуззю”, як процес інтегрування, виконання, прогнозування всіх елементів економічно-політичної системи взагалі так і туристичної сфери окремо. Також досліджено механізм державного управління туристичної галузі як невід’ємної умови щодо її розвитку шляхом удосконалення окремих елементів системи та оперативного контролю щодо його функціонування.

Здійснено аналіз нормативно-правового забезпечення державного управління розвитку туризму, для подальшого вдосконалення законодавчої бази особливо у кризовому стані. В результаті аналізу виявлено низку проблем, що потребують вирішення, а саме, насамперед, невідповідність чинної нормативно-правової бази потребам і тенденціям розвитку туристичної галузі. Крім того, перешкодою на шляху ефективного розвитку та інтеграції туристичної галузі є відсутність протягом тривалого часу виваженої політики управління ризиками, що зумовило потребу у створенні моделі управління кризами, з урахуванням сучасних реалій і досвіду країн з високорозвиненою туристичною індустрією які зазнали військової агресії.

В роботі Сінгуцьким О.В. проаналізовано формування та реалізацію стратегій планування туристичної галузі у періоди функціонування та зміни органів державної влади. Визначено, що в Україні, відповідно проаналізованих статистичних даних, стратегічне планування розподіляється на середньострокове та оперативне, що негативно впливає на туристичну сферу через відсутність довготривалої стратегії розвитку туризму, яка є стимулом для залучення інвестиційних надходжень. Автор приділяє увагу дослідженням економічної циклічності хвиль Кондрат’єва, як для всієї економіки так і для галузей окремо та визначає можливість їх адаптувати до кризових умов економічної системи, впроваджуючи інноваційні підходи.

Визначено шляхи вдосконалення економічного механізму туристичного сектору за рахунок створення спеціальних економічних зон впроваджуючи, розроблену модель градаційної шкали несприятливих рекреаційно-туристичних зон. В роботі запропонована системи обчислення туристичного збору в залежності від рейтингу

привабливості спеціальних економічних зон, а також заслуговує на увагу розроблена модель стратегічного планування у період військових дій та післявоєнного розвитку туризму, що враховує зарубіжний досвід країн.

Враховуючи те, що Олександр Сінгуцький в процесі своєї професійної діяльності має безпосереднє відношення до туристичної діяльності, йому вдалося глибоко дослідити сучасні тенденції розвитку туризму в Україні та виявити кризові фактори, які впливають на туристичну галузь, запропонувавши підходи щодо удосконалення процесів державної туристичної політики.

Результати дослідження викладено у 13 наукових працях, з них: 6 – статей в наукових фахових виданнях України. Матеріали дисертації були представлені на 7 міжнародних науково-практичних конференціях, що свідчить про достатньо повну апробацію наукових результатів.

В процесі роботи над дисертацією Олександр Вікторович проявив себе як здібний і наполегливий дослідник, здатний самостійно ставити і вирішувати складні наукові та практичні завдання. Його дослідження базувалися на досягненнях вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема стосовно теоретико-методологічних основ побудови системи державного управління.

Сінгуцький Олександр Вікторович має високий рівень професійної компетентності, є цілеспрямованою особистістю, прагне до постійного самовдосконалення та самореалізації, що допомогло йому підготувати дослідження на достатньому науково-практичному рівні.

Дисертаційна робота є цілісною і завершеною, логічно побудованою, змістовною, та такою, що має наукову і практичну цінність. Актуальність теми дисертації не викликає сумнівів та відповідає паспорту спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування. Загалом робота може бути рекомендована до попереднього розгляду й захисту у спеціалізованій вченій раді

Д.держ.упр., доцент Кіктенко О.В. (експерт): Можна наголосити на актуальності роботи, яка присвячена розвитку туристичної галузі в Україні та обґрунтуванням питання зацікавленості в цьому держави. В зв'язку з військовими діями, які охоплюють всю територію України та різняться віддаленістю від лінії зіткнення, зазнає руйнування туристична інфраструктура та спостерігається незацікавленість держави щодо її підтримки. Однією з основних проблем, які визначає автор дослідження є відсутність стратегії, розроблення рекомендацій зі сторони держави щодо об'єктів туристичної інфраструктури, які залишились на окупованій території, або знаходяться безпосередньо на лінії зіткнення. Процеси пов'язані з безпекою українських та іноземних громадян, впливають на відтік капіталів у більш віддалені від бойових дій регіони, спостерігається імміграція значної частки населення та фахівців з туристичної галузі.

Туризм в Україні продовжує функціонувати у віддалених районах від бойових дій. З урахуванням негативного психологічного навантаження на суспільство, яке проживає в країні та закриття кордонів для окремої групи населення, створюються передумови розвитку туризму в середній країні, адже туристична галузь є фактором емоційного розвантаження людини у певні періоди під час життєдіяльності. Також створюються передумови для підтримки нового напрямлення – військового туризму. Багато авторів приділяють увагу післявоєнному відновленню туризму, після перемоги, але не враховують фактори затяжного конфлікту, перманентної війни, на прикладі Ізраїлю, замороженого стану «не миру, не війни» на прикладі Північної та Південної Кореї, або анексії території під час Російської агресії у Грузії та механізмів,

які сприяли розвитку туристичної сфери у військових умовах враховуючи різні сценарії, створюючи передумови, які унеможливили відтік туристичних та професійних капіталів закордон. Адже жоден інвестор під час військових дій не буде розглядати країну для інвестицій у туристичну сферу, тому роль держави у підтримці та знаходження альтернативних механізмів у сприянні акумулювання внутрішнього туризму є головною.

Можна відмітити, що автором запропоновано напрямки державної політики розвитку туризму в Україні у період військових дій, досліджено зарубіжний досвід країн на території яких велись бойові дії та виокремлено заходи стабілізації кризової ситуації. Це є цінним з наукової точки зору, адже наразі бракує досліджень державної політики розвитку туризму саме у період кризи пов'язаної з бойовими діями на території країни.

Разом з позитивними сторонами роботи, хотілося б звернути увагу на деякі зауваження. Недоліком є те, що в роботі відсутні довідки про впровадження результатів дослідження у практичну діяльність органів місцевого самоврядування чи органів виконавчої влади, що реалізують державну політику щодо розвитку туризму в Україні. Вважаємо, що основні науково-теоретичні положення й практичні рекомендації доцільно запровадити у роботі органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, про що дисертантові пропонуємо отримати відповідну довідку та прикласти до результатів свого дослідження.

Крім того, потребує доопрацювання питання щодо взаємодії органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, доцільно було б показати основні напрями такої взаємодії та визначити шляхи її оптимізації.

У цілому робота виконана на достатньому науковому рівні та відповідає вимогам, що ставляться до кандидатських робіт і може бути рекомендована до попереднього розгляду та захисту за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування.

Загалом дисертаційна робота Сінгуцького Олександра Вікторовича відповідає всім формальним вимогам, а отже, може бути рекомендована до попереднього розгляду й захисту у спеціалізованій вченій раді.

К.держ.упр., доцент Набока К.О.: Хочу приєднатися до колег та наголосити на актуальності тематики дослідження, адже зважаючи на природні ресурси нашої країни та перспективи туристичної галузі, можна розглядати галузь як таку, що може в майбутньому стати провідною для нашої країни. Світова туристична галузь у XXI столітті демонструє поступове зростання. За остатніми підрахунками у туристичній сфері задіяна кожна десята людина, а частка туристичних послуг у структурі світового ВВП складає близько 10%. Відтак зростає актуальність досліджень у туристичній сфері, з огляду на те, що сучасна глобалізація створює передумови для постійного поглиблення та зростання туристичних потоків між країнами. За останні 70 років з початку розвитку глобалізованого туризму, який розпочався у 1945 році, рекреаційний сектор зазнавав видозмін під впливом часу та розвитку суспільних вимог та кризових станів.

Кожна країна володіє індивідуальним рекреаційним потенціалом, власною культурою, історичною різноманітністю, всі ці елементи виділяють її серед інших, створюючи передумови для розвитку туристичної галузі, проникаючи при цьому у світову глобалізовану туристичну сферу. Туризм у кожній державі може складати важливу роль як складової частини всього господарського комплексу, а державна

політика розвитку туристичної галузі є невід'ємною частиною економічного розвитку всієї країни.

У роботі Сінгуцького Олександра Вікторовича заслуговують на увагу науковий підхід щодо досліджень зарубіжного досвіду державного управління туристичної галузі в умовах кризи викликаній бойовими діями та пропозиція антикризових заходів для стабілізації ситуації. При розгляді питання перспективного розвитку туризму в Україні, виокремлено перелік дестабілізуючих факторів, які впливатимуть на досягнення поставлених завдань у стратегічному плануванні.

Разом з тим, можна зауважити на певні недоліки в роботі. На нашу думку, необхідно доопрацювати пункт «1.2. Сутність та функціонування механізму державної політики розвитку туризму в Україні» і більше відвести уваги елементам механізму державної туристичної політики. Крім того, враховуючи винесення окремо питання стосовно зарубіжного досвіду, доцільно було б розширити посилання саме на зарубіжних вчених.

В цілому, представлено дисертаційне дослідження Сінгуцького Олександра Вікторовича «Формування та реалізація державної політики розвитку туризму в Україні» відповідає всім необхідним вимогам і може бути рекомендоване до попереднього розгляду та захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування.

Д.держ.упр., проф. Мордвінов О.Г.: Як було вже зазначено попередньо, туристична галузь у світі демонструє постійне зростання. Свідченням цього є зростання світового попиту на туристичний продукт, але задоволення світового попиту на туризм можливе лише за рахунок постійного вдосконалення державної політики розвитку туризму. Державна політика у сфері туризму повинна стимулювати внутрішній рекреаційно-туристичний сектор, використовуючи певний набір інструментів. Крім того, необхідно враховувати, що державна політика у сфері розвитку туризму в кожній країні різниться в залежності від географічного розташування, наявності рекреаційних ресурсів, їх якості та кількості, культури, традиції тощо.

Враховуючи рекреаційно-туристичний потенціал нашої країни, можемо стверджувати, що вона має посідати значне місце серед розвинених світових туристичних центрів, але за реальними показниками туристична галузь займає останню позицію у структурі ВВП, а Україну, як туристичну країну не визнають у світовому масштабі, про що свідчить кількість в'їзного туризму, який складається з загальної кількості від сусідніх країн. Безперечним фактором стримування розвитку туризму є внутрішнє політичне та економічне становище, війна в країні, але, на нашу думку, основним стримуючим фактором є відсутність спрямованої політики розвитку туризму.

Автор дослідження зазначає, і ми погоджуємося з цим твердженням, що основою розвитку будь-якої галузі є стратегічне планування або стратегія розвитку не лише задекларована, але й з конкретно визначеними термінами та механізмом виконання зі сторони держави. Також треба враховувати політичну систему, яка сприяє розвитку окремих фінансово-промислових груп, які не зацікавлені в довгостроковому розвитку такої сфери як туризм, а орієнтовані на використання природних ресурсів, важкої, легкої промисловості, сільського господарства первинної переробки.

Представлене дисертаційне дослідження виконано на досить актуальну для сьогодення тему і розкриває визначені автором завдання. Структура дисертаційного дослідження логічна та послідовна, тема розкрита достатньо повно. Позитивної оцінки заслуговує другий розділ, в якому проаналізовано сучасний стан державної політики розвитку туризму в Україні, наведено значну кількість статистичних показників туристичної діяльності, та визначено еволюцію державної туристичної політики в Україні на основі розроблення та ефективності впровадження стратегій розвитку туризму з 1991 року.

Разом з позитивними сторонами роботи хотілося б висловити певні зауваження до дисертаційного дослідження. На нашу думку, потребує доопрацювання запропоновані концептуальні напрямки стратегічного планування в туристичній галузі, зокрема більш детально визначити, що в себе включає кожен такий напрямок. Потребують певних змін, на мою думку, деякі завдання, а саме: замість «визначити тенденції розвитку державної політики розвитку туризму в Україні» краще написати «виявити проблеми становлення сучасної системи державного управління сфері туризму в Україні та обґрунтувати напрями оптимізації», а завдання “дослідити нормативно-правове державної туристичної політики та встановити проблеми щодо реалізації цих положень”; викласти як “проаналізувати нормативно-правове забезпечення туристичної діяльності в Україні та з’ясувати проблеми щодо реалізації його положень”.

В цілому можна зазначити, що мета дисертаційної роботи досягнута, завдання виконані, а сформульовані автором наукові підходи дають можливість теоретичного та практичного використання отриманих результатів. Висновки обґрунтовані та логічні, є конкретні пропозиції щодо удосконалення державної політики розвитку туризму в Україні.

Подана дисертація задовольняє всі вимоги, які висуваються до кандидатських дисертацій, відповідає паспорту спеціальності 281 – публічне управління та адміністрування, а тому може бути рекомендована до попереднього розгляду і захисту.

Д.держ.упр., проф. Козарь Т.П.: Держава володіє різноманітним набором інструментів для регулювання будь-якої галузі серед яких монетарна політика, податкова, стратегічна, інформаційна, соціальна та ін. Оперування всім інструментарієм – створює процес державного регулювання галузей економіки, а розвиток країни залежить від ефективного використання державного інструментарію. В глобалізованому світі державна політика має приділяти увагу конкурентоспроможності галузей на світовому ринку та створювати умови для постійного розвитку кожної сфери, використовуючи при цьому необхідні ресурси.

Серед завдань, які ставить у своєму дослідженні Олександр Вікторович є виявлення проблем становлення сучасної системи державного управління сфері туризму в Україні та обґрунтування напрямів оптимізації, як видно з дослідження - при вирішенні цього завдання автором було опрацьовано та проаналізовано досить значна кількість матеріалу з різних наукових та статистичних джерел. В результаті приведено економічні показники розвитку туризму у динаміці та визначено невідповідність рекреаційно-туристичного потенціалу до показників господарської діяльності, а саме не значне надходження до структури ВВП.

На мою думку, всі пропозиції автора мають теоретичне та практичне значення і заслуговують на те, щоб бути оприлюдненими на захисті. Отримані в процесі дослідження результати дали змогу Сінгуцькому Олександру Вікторовичу

сформулювати висновки і внести пропозиції, що мають значення для державної політики розвитку туризму в Україні.

Таким чином, робота виконана на досить актуальну тему, є завершеним самостійним дослідженням, містить наукову новизну та має практичну цінність. Подана дисертація задовольняє всі вимоги, які ставляться до дисертаційного дослідження наукового ступеню доктор філософії за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування, а тому може бути рекомендована до попереднього розгляду і захисту.

Стосовно зауважень щодо дисертаційного дослідження, хотілося б зазначити, що висновки до першого розділу не зовсім відповідають поставленим у вступі завданням. Також, на мій погляд, бажано відкоригувати мету дослідження. На мою думку, краще викласти мету дослідження в такій редакції: науково-теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо розвитку туристичної діяльності в Україні.

Слід зазначити, що робота відзначається елементами новизни, практичною цінністю сформульованих положень і висновків, її результати мають практичну значущість, вони використовуються у навчальному процесі Класичного приватного університету.

Таким чином, дисертаційне дослідження Сінгуцького Олександра Вікторовича виконане на достатньому науковому рівні з дотриманням наукового стилю та логіки дослідження. Робота відповідає вимогам, які ставлять до такого роду робіт і може бути рекомендована до попереднього розгляду та захисту.

Держ.упр., професор Покатаєв П.С.: Тема представлена здобувачем є дійсно актуальною, особливо в сучасних умовах невизначеності, також складається ситуація коли важливим є підняття всіх галузей економіки для стійкості та розвитку країни. Дослідженню проблематики підтримки туристичної галузі саме в умовах військових дій приділяється не достатньо уваги науковців, адже всі дослідження дійсно були спрямовані на розвиток галузей в мирний час. Сучасні тенденції ведення гібридних війн розраховуються на базі штучного інтелекту з урахування економічного потенціалу та міжнародної підтримки унеможлиблюючи виснаження держави, а отже військові дії можуть вестись десятиліттями, відповідно треба адаптувати економіко-політичну систему. Враховуючи баланс людської природи робота-відпочинок, туристична сфера має функціонувати за будь-яких умов, стосовно внутрішнього туризму, адже як зазначено автором кризові стани зменшують кількість іноземних туристів. Державна політика має фокусуватись на подолання негативних наслідків викликаних кризою, використовуючи методи антикризового менеджменту для всієї економічної системи в Україні. У цьому контексті тема, що запропонована до розгляду Сінгуцьким Олександром Вікторовичем Анатолійовичем має сенс і є вчасною.

Аналізуючи роботу можна виділити такі позитивні сторони як дослідження сучасного стану державної політики розвитку туризму в Україні; пропозиції щодо можливості реалізації державної політики розвитку туризму в Україні за умов нестабільності та невизначеності; визначення шляхів становлення системи державного управління туристичної галузі в Україні, а також заслуговують на увагу пропозиції в третьому розділі дисертації щодо напрямів удосконалення державної політики розвитку туризму в Україні.

Однією з особливостей дослідження Сінгуцького О.В., є те, що ним вперше розроблено та запропоновано Концептуальні напрямки стратегічного планування розвитку туризму в Україні використовуючи дослідження економічних циклів

часових періодів та адаптування їх до стратегічного планування туристичної галузі де зазначено принцип правонаступності та відповідальності органів державної влади за досягнення поставлених завдань.

Наукові положення, основні результати і висновки, які містяться в дисертації, мають достатній рівень обґрунтованості і достовірності. Вони базуються на використанні загальнонаукових методів, принципів системного підходу, статистичних методів і інформаційних технологій. Достовірність одержаних результатів дослідження ґрунтується на глибокому теоретичному опрацюванні автором досліджуваної проблеми, узагальненні наукових робіт науковців і спеціальної наукової літератури у сфері державного управління та туристичній галузі.

Крім позитивних сторін роботи можна вказати на незначні зауваження. На нашу думку, деякі положення першого розділу роботи, а саме механізм державної туристичної політики та її зміст доречно було б зобразити схематично, з її відповідними складовими. Також нормативно-правову базу можна було б проаналізувати в порівнянні з зарубіжним досвідом, країн в яких туризм розвивається досить успішно.

Але в цілому, дисертація Сінгуцького Олександра Вікторовича «Формування та реалізація державної політики розвитку туризму в Україні» свідчить, що робота відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а тому може бути рекомендована до попереднього розгляду та захисту за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування.

ВИРІШИЛИ:

Затвердити висновок щодо дисертаційної роботи Сінгуцького Олександра Вікторовича на тему «Формування та реалізація державної політики з розвитку туризму в Україні»:

1. Актуальність теми дослідження. Геополітичне розташування країн, рекреаційний потенціал та державна економічна політика визначають перспективність розвитку туристичної галузі. На туризм припадає близько 10% у структурі світового ВВП – ця галузь є однією з тих, що найдинамічніше розвиваються. Розвиток інноваційно-комунікаційних технологій надаватиме туризму перспективності й у майбутньому, адже людина може працювати дистанційно з будь-якої точки світу, разом з тим виникають нові галузі, такі як вебтуризм. Державна політика при цьому має створювати простір для інвестування в туристично-рекреаційну сферу шляхом упровадження механізму державного управління, який удосконалив взаємодію всіх елементів системи функціонування галузі. В Україні, яка володіє значним рекреаційно-туристичним потенціалом, виходом до двох морів і гірськолижними курортними зонами Західної України, розвиток туризму має стати пріоритетним напрямом для економічного, соціального, культурного, політичного векторів.

Розвиток туристичної галузі створює мультиплікативний ефект для інших сфер господарювання, сприяє зміцненню національної грошової одиниці шляхом збільшення надходжень іноземної валюти. Наразі відсоток відображення туристичної галузі у структурі ВВП не відповідає туристичному потенціалу України. Політико-економічна стабільність є ще одним фактором стимулювання туризму, тому розробка плану стратегічного розвитку та його дотримання з розподіленням відповідальності за результат і впровадження ризик-менеджменту є запорукою розвитку туризму в Україні. При цьому було б доцільно враховувати економічні фази розвитку, визначені

М. Кондратьєвим, для розробки стратегічного планування та запобігання впливу кризових явищ.

Друга фаза повномасштабної військової агресії Росії, розпочата 2022 р. з анексією всього узбережжя Азовського моря, зупинила іноземний туризм, значно знизивши показники внутрішнього туризму. Для стабілізації ситуації в туристичній галузі в час військових дій варто проаналізувати досвід країн, на території яких проводили бойові дії, і врахувати його для запровадження заходів розвитку туризму в Україні. Доцільним є розроблення критеріїв для визначення розміщення туристичних кластерів та створення спеціальних економічних зон, на період війни слушним є збереження економічного потенціалу, зменшивши відтік капіталів за кордон.

Проблематику розвитку механізмів державного управління висвітлено в працях Г. Атаманчук, В. Бакуменка, О. Балуєва, В. Боклаг, І. Валентюк, А. Владзимирського, О. Іваницької, В. Князева, О. Коротич, М. Круглова, Р. Ларіної, А. Мерзляк, О. Мордвінова, Н. Нижник та ін. Інтеграційні процеси, кластерні утворення розглядали С. Нордін, Ю. Миронов. Серед дослідників проблематики державного регулювання туристичної галузі в Україні можна виділити таких, як: М. Біль, М. Борушак, С. Галасюк, В. Герасименко, Л. Давиденко, Є. Козловський, А. Мельник, В. Полухович, О. Якубова та ін.

Теоретичні аспекти туристичної діяльності та її специфіки розкрили В. Азар, А. Бабкін, Л. Безугла, В. Герасименко, З. Горбилева, М. Жукова, С. Захарова, В. Квартальнов, О. Любіцева, Г. Михайліченко, Д. Решетніков, С. Севастьянова, Е. Щепанський та ін. Різним аспектам державної політики розвитку туризму присвячені праці таких авторів, як: К. Бліщук, М. Каплієнко, О. Кіктенко, Т. Куценко, К. Набока, А. Никифоров, П. Пуцентейло, Г. Третьак, І. Федосєєнко, С. Чистов, Г. Штерн, Р. Яковенко та ін.

Варто зауважити, що дослідження державної політики розвитку туризму проводили в мирні часи й наразі приділяють увагу післявоєнному розвитку галузі. Відтак досить мало напрацювань з питань державної політики щодо розвитку туризму у воєнний час або в стані перманентної війни, тому відображення цієї проблематики та подальше її вирішення є актуальними як у сьогоденні, так і в майбутньому, адже світ входить у фазу глобальних конфліктів.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в межах наукових тем Класичного приватного університету «Теоретико-методологічні та філософсько-історичні основи розвитку й перспективи реформування державного управління в Україні» (номер державної реєстрації 0113U000589), «Теорія і практика публічного управління й адміністрування в Україні та зарубіжних країнах» (номер державної реєстрації 0116U002645). Внесок здобувача полягає в систематизації та узагальненні теоретико-методичних засад розвитку державного управління у сфері туризму в Україні.

3. Метою дисертаційного дослідження є науково-теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо розвитку туристичної діяльності в Україні.

Об'єкт дослідження – державна політика розвитку туризму в Україні.

Предмет дослідження – процес формування та реалізації державної політики розвитку туризму в Україні.

4. Наукова новизна одержаних результатів полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку туризму в

Україні. Основні положення, що мають елементи новизни, такі:

вперше:

– розроблено метод градації потенційно небезпечних зон для ведення туристичної діяльності під час бойових дій, який передбачає визначення територій для створення спеціальних економічних зон розвитку туризму, територій саморозвитку та туристичних кластерів, що дасть змогу створювати спеціальні економічні туристичні зони для спонукання переміщення капіталів з територій підвищеного ризику й зменшення відтоку інвестицій за кордон;

– запропоновано механізм визначення туристичного збору під час кризового стану, застосовуючи коефіцієнт привабливості туристичної зони, за методикою: чим більший коефіцієнт, тим вища ставка збору, – що дасть змогу збільшити дохідну частину місцевих бюджетів, враховуючи залучені інвестиції, зайнятість населення в туристичній сфері, привабливість рекреаційної зони тощо;

удосконалено:

– науковий підхід до стратегічного планування шляхом поділу на часові періоди, що базується на дослідженні економічної циклічності, модель якої передбачає адаптування системи планування туристичної галузі відповідно до фаз поліпшення чи стагнації системного, стабільного та безупинного розвитку туристичної сфери завдяки прогнозованості й оперативному втручання органів виконавчої влади в разі відхилення цільових показників;

– організаційний механізм системи публічного управління в галузі туризму шляхом створення антикризового відділу у структурі Державної агенції з розвитку туризму, що дасть змогу своєчасно реагувати на загрози, викликані в зовнішньому середовищі, та розробляти методи подолання негативних наслідків, не порушуючи досягнення стратегічних цілей;

набули подальшого розвитку:

– принцип упровадження громадянської ініціативи на основі використання зарубіжного досвіду шляхом створення колегіального органу, який складається з науково-педагогічних працівників і фахівців галузі туризму, функції якого полягатимуть у розробці та контролі за виконанням етапів стратегічного планування розвитку туризму, підпорядкованого структурі Державної агенції з розвитку туризму;

– рекомендації щодо підтримки туристичного сектору в умовах бойових дій з використанням зарубіжного досвіду та сучасних технологій, а саме досвіду віртуальних турів і військового туризму, що забезпечить підтримку туристичного сектору в умовах воєнного стану;

– пропозиції щодо створення міста-пам'ятки на базі зруйнованої внаслідок бойових дій територіальної одиниці як захід культурно-інформаційної політики держави, що сприяє впізнаваності України та відображенню наслідків бойових дій на міжнародній арені.

5. Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості використання їх органами місцевого самоврядування, органами публічної влади, науковими та громадськими організаціями, інвестиційними компаніями, державам, які перебувають у стані військового конфлікту, щодо підтримки та майбутнього становлення й розвитку туристичної галузі.

Основні науково-теоретичні положення й практичні рекомендації, викладені в дисертації, використовують у діяльності департаменту культури і туризму у Запорізькій міській раді (довідка № 725/01-12 від 29.04.2024). Теоретичні положення, узагальнення й висновки дисертації використовують у Класичному приватному

університеті при викладанні таких дисциплін: «Державне управління», «Управління ресурсами та антикризове управління», «Управління якістю туристичних послуг», «Інноваційні технології в туризмі», «Міжнародний туризм» (довідка № 1924 від 25.06.2024).

6. Особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки й рекомендації, які виносяться на захист, розроблено автором особисто.

7. Дотримання принципів академічної доброчесності. За результатами науково-технічної експертизи дисертація Сінгуцького О.В. визнана оригінальною роботою, яка не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень.

8. Апробація результатів дослідження. Основні наукові положення та практичні результати дослідження обговорювались на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, а саме: «Тези доповідей XXVII Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених» (м. Запоріжжя, 2018 р.), «Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика» (м. Запоріжжя, 2018 р.); «Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика» (м. Запоріжжя, 2020 р.), «Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика.» (м. Запоріжжя, 2020 р.); «Стратегічні напрямки розвитку науки: фактори розвитку та взаємодії.» (м. Суми, 2023 р.); «Information activity as a component of science development» (Edmonton, 2023 р.); «Сучасні аспекти реформування системи публічного управління в умовах воєнного часу» (м. Переяслав, 2023 р.).

9. Публікації:

*Статті в наукових фахових виданнях України,
що включені до міжнародних наукометричних баз даних*

1. Сінгуцький О. В. Державна політика розвитку туризму: зарубіжний досвід. *Публічне управління та митне адміністрування*. – Видавничий дім «Гельветика»: 2019. №4 (23). Серія “Державне управління”. С. 79-90. URL: http://www.customs-admin.umsf.in.ua/archive/2019/4/4_2019.pdf

2. Сінгуцький О. В. Державна підтримка створення туристичних кластерів в Україні. *Держава і регіони*. Серія : 3б. наук. праць. Запоріжжя : КПУ. 2019. № 3 (67). Серія «Державне управління». С. 113-119. URL : http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/3_2019/3_2019.pdf

3. Сінгуцький О. В. Державна підтримка туризму в Україні; перешкоди та передумови розвитку. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. Серія: Державне управління. Київ. 2019. № 30 (69). С. 71-76. URL : http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/3_2019/3_2019.pdf

4. Сінгуцький О.В. Державне управління туристичної діяльності в період світової епідеміологічної загрози. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. - Видавничий дім «Гельветика»: 2020. № 20. – 2020. С. 57-62. URL : <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2020/20-2020/20-2020.pdf>

5. Сінгуцький О. В. Державне управління ризиками у сфері туризму // Електронне наукове видання «Публічне адміністрування та національна безпека» // № 1 (17), 2021. С. 35-41. URL: <https://www.inter-nauka.com/ua/issues/administration2021/1/>

6. Сінгуцький О.В., Боклаг В.А. Державне управління розвитком туризму під час військової агресії: зарубіжний досвід. Публічне управління та адміністрування в Україні. Видавничий дім «Гельветика». 2023. № 35. С 101-107. URL: <https://pag-journal.iei.od.ua/35-2023>

Матеріали конференцій

7. Сінгуцький О. В. Державне регулювання туристичних кластерів. *Тези доповідей XXVII Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених*, м. Запоріжжя, 14 листопада 2018 р. / Класичний приватний університет. – Запоріжжя : КПУ, 2018. – 214-215 с.

8. Сінгуцький О. В. Удосконалення економічного механізму державної туристичної політики України. *Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика. Матеріали VI міжнародної заочної науково-практичної конференції* – 2018. – С. 167-169.

9. Сінгуцький О. В. Сучасні загрози державного управління туристичною галуззю. *Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика. Матеріали VIII міжнародної заочної науково-практичної конференції* – 2020. – С. 221-223.

10. Сінгуцький О. В. Туристична галузь у світі технологічного розвитку сьогодення та майбутнього. Стратегічні напрямки розвитку науки: фактори розвитку та взаємодії. *Матеріали II міжнародної конференції* – 2023. - С. 47-49.

11. Сінгуцький О. В. Балто-Чорноморський туристичний шлях, як фактор становлення Балто-Чорноморського союзу. *XIII International scientific and practical conference "Information activity as a component of science development"* – 2023. - С. 378-380.

12. Сінгуцький О. В. Державне регулювання туристичних кластерів. *Тези доповідей XXVII Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених*, м. Запоріжжя, 14 листопада 2018 р. / Класичний приватний університет. – Запоріжжя : КПУ, 2018. - С. 214-215.

13. Сінгуцький О. В. Розвиток темного туризму в Україні сьогодення та майбутнього. *Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти реформування системи публічного управління в умовах воєнного часу»* - 2023.-С. 254-257.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Сінгуцького О.В. на тему «Формування та реалізація державної політики розвитку туризму в Україні», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 028 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» за своїм науковим рівнем, новизною отриманих результатів, теоретичною та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам, що пред'являють до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та відповідає напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми Класичного приватного університету 281 «Публічне управління та адміністрування» зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

РЕКОМЕНДУВАТИ:

1. Дисертаційну роботу «Формування та реалізація державної політики розвитку туризму в Україні», подану Сінгуцьким Олександром Вікторовичем на здобуття ступеня доктора філософії, до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

2. Вченій раді Класичного приватного університету утворити разову спеціалізовану вчену раду у складі:

Голова – Покатаєв Павло Сергійович, перший проректор Класичного приватного університету, професор кафедри публічного управління та землеустрою Інституту управління, доктор наук з державного управління, професор.

Члени:

Рецензент – Кіктенко Оксана Володимирівна, професор кафедри менеджменту Інституту управління Класичного приватного університету, доктор наук з державного управління, доцент.

Рецензент – Набока Катерина Олександрівна, доцент кафедри публічного управління та землеустрою Інституту управління Класичного приватного університету, кандидат наук з державного управління, доцент.

Офіційні опоненти:

Безугла Людмила Сергіївна – завідувач кафедри туризму та економіки підприємств Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», доктор економічних наук, професор.

Захарова Світлана Геннадіївна – доцент кафедри менеджменту Університету імені Альфреда Нобеля, кандидат наук з державного управління, доцент.

ГОЛОСУВАЛИ:

За – 14; утримались – немає; проти – немає.

Постанова та висновок прийняті відкритим голосуванням одноголосно.

Головуючий на засіданні,
д.держ.упр., професор

Олександр МОРДВІНОВ

Секретар,
к.держ.упр., доцент

Яна СТРІЛЬКО

